

В. П. Пильнова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності, Державний університет телекомунікацій, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-9777-7451

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.1.33

ДОТРИМАННЯ БАЛАНСУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI ЯК ПОКАЗНИК СТАБІЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

V. Pylnova,
PhD in Economics, Associate professor, Associate Professor of the Department
of Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange, State University of Telecommunications, Kyiv

IMPROVEMENT OF THE BALANCE SHEETS OF DEBTORS AND CREDITS
AS A INDICATOR OF A STABLE FINANCIAL STATUS OF THE ENTERPRISE

У статті виділено невирішені питання щодо визначення сутності заборгованості. Обґрунтовано доцільність дотримання балансу дебіторської та кредиторської заборгованості. Визначено вплив наявної дебіторської та кредиторської заборгованості на фінансову стійкість та стабільний фінансовий стан підприємства. Проведено ґрунтовний аналіз нових форм рефінансування, які є сенс використовувати підприємству для трансформування дебіторської заборгованості в грошові кошти. Розглянуто існуючі методи та засоби регулювання дебіторської і кредиторської заборгованості в сучасних економічних умовах. Обґрунтовано доцільність запровадження суцільної системи моніторингу та контролю за рухом і своєчасним стягненням дебіторської заборгованості та погашенням кредиторської. Виділено особливе місце в системі контролю сумнівній та безнадійній дебіторській заборгованості. Розроблено поетапний план її погашення. Запропоновано концептуальний підхід щодо розрахунку величини резерву сумнівних боргів з використанням вартісної оцінки ризику. Оцінено вплив від застосування вказаного методичного підходу на можливість підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю і контролем їх збалансованості, що в результаті забезпечить достатність рівня ліквідності, платоспроможності, прибутковості та позитивно вплине на фінансовий стан підприємств.

The article identifies outstanding issues regarding the definition of debt. The expediency of maintaining the balance of receivables and payables is substantiated. The influence of existing receivables and payables on the financial stability and stable financial condition of the enterprise is

determined. A thorough analysis of new forms of refinancing, which is appropriate to use for the enterprise to convert receivables into cash, is conducted. It has been determined that receivables management is a complex, multifaceted process that requires continuous improvement and adaptation to the conditions of a transformative economy. It is stated that in order to effectively manage the debts of enterprises, it is necessary to determine their optimal structure for each particular enterprise and in each specific situation. It is pointed out the expediency of drawing up a budget of accounts payable, developing a system of indicators characterizing both quantitative and qualitative assessment of the state and development of relations with the creditors of the enterprise, and to take certain values of such indicators as planned. It is determined that an important step in the process of optimization of accounts payable should be an analysis of the compliance of actual indicators with their threshold level, as well as an analysis of the causes of deviations that have arisen. It is stated that, depending on the discrepancies identified and the reasons for their occurrence, a set of practical measures should be developed and implemented to bring the debt structure in line with the planned or optimal parameters. Existing methods and means of regulation of receivables and payables in the current economic conditions are considered. The expediency of introducing a continuous system of monitoring and control over the movement and timely collection of receivables and repayment of accounts payable is substantiated. A special place in the system of control of doubtful and bad receivables has been allocated. A phased plan of its repayment has been developed. A conceptual approach is proposed to calculate the magnitude of a doubtful debt reserve using a risk assessment. It is proved that the use of the VaR methodology is an effective and promising approach to expand the capabilities of the receivables management system. The impact of applying this methodological approach on the possibility of improving the efficiency of the management of accounts receivable and payables and controlling its balance, which as a result will provide sufficient level of liquidity, solvency, profitability and positive impact on the financial condition of enterprises.

Ключові слова: дебіторська і кредиторська заборгованість, сумнівні борги, оцінка ризиків, збалансованість, стабільний фінансовий стан.

Key words: receivables and payables, doubtful debts, risk assessment, balance, stable financial position.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток принципово нового підходу до процесу платіжно-розрахункових відносин між суб'єктами господарювання в сучасних економічних умовах зумовлює необхідність досліджувати одну з основних причин уповільнення таких відносин — дебіторську заборгованість. Важливим є і співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, їх вплив на фінансову стійкість підприємства та можливість оцінки ризиків щодо своєчасного відшкодування боргів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням управління дебіторською та кредиторською заборгованістю присвячено ряд праць зарубіжних та вітчизняних учених-економістів: С.Д. Батехіна, Г.В. Блакити, І.А. Бланка, С.Ф. Голова, І. Гнєушевої, З.В. Гуцайлюка, Р. Дамарі, В.П. Завгороднього, О.Д. Заруби, В.В. Ковальова, С.І. Маслова, Г.В. Савицької, Я.В. Соколова, В.В. Сопка, С. Хенка, К. Хувера, М.Г. Чумаченка та ін.

Однак, багатоаспектність дослідження зумовлена складністю і різноманітністю суб'єктів та об'єктів розрахунково-платіжних відносин, що вплинуло на рівень розробок окремих теоретичних і практичних аспектів методології аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості.

Використання існуючих вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан дебіторської та кредиторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансову стійкість підприємств. Невирішені задачі вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу дебіторської заборгованості, спрямованих на отримання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів аналізованого суб'єкту, можливості здійснювати контроль за ризиками непогашення боргів до моменту виникнення критичного становища.

Науково-теоретична і практична значимість вказаних задач зумовила вибір теми статті та визначила її основні напрями.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження завдань управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, розробка методичних підходів щодо вдосконалення існуючих методик аналізу і контролю за дебіторською та кредиторською заборгованістю, складання практичних рекомендацій для реалізації можливості оцінювати вплив ризиків непогашення заборгованості на фінансовий стан та фінансову стійкість підприємств ще на етапі планування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Важливе місце у досягненні фінансової стабільності підприємства займає своєчасне стягнення дебіторської та погашення кредиторської заборгованості. Раціональне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю надає підприємствам можливість більш ефективно здійснювати свою фінансово-господарську діяльність.

Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується значним уповільненням платіжного обороту, що призводить до зростання дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах.

Як відомо, кредиторська і дебіторська заборгованість утворюються внаслідок неспівпадіння часу появи зобов'язань підприємства та їх погашення. Практика показує, що жодне підприємство не може здійснювати свою діяльність без наявності як кредиторської, так і дебіторської заборгованості. Саме тому необхідно управляти цими видами заборгованості, з метою оптимізації їх величини. Істотна роль повинна бути відведена постійному моніторингу за утворенням та рухом дебіторської і кредиторської заборгованості.

Слід підкреслити, що співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей — найважливіша характеристика фінансової стійкості підприємства та ефективності його фінансового менеджменту. Дебіторська і кредиторська заборгованість є найважливішими складовими бухгалтерського балансу підприємства. Водночас на фінансовий стан підприємства впливають як розміри балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості, так і період обертання кожної з них. Балансові залишки дебіторської та кредиторської заборгованості можуть виступати лише в якості відправних точок під час дослідження проблеми впливу розрахунків з дебіторами і кредиторами на фінансовий стан підприємства. Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською може бути фактором впливу на підвищення рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Зазначене може характеризувати більш швидше обертання кредиторської заборгованості у порівнянні з оборотністю дебіторської. У цьому випадку протягом певного періоду, заборгованість дебіторів буде перетворюватися в грошові кошти повільніше, ніж необхідно підприємству для своєчасної сплати боргів кредиторам. Відповідно, бракуватиме грошових коштів в обороті, що призведе до необхідності залучення додаткових джерел фінансування. Вони можуть бути представлені як у формі простроченої кредиторської за-

боргованості, так і банківських кредитів. Отже, доцільно здійснювати управління одночасним рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості, підтримувати їх збалансованість.

Характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є глибокі економічні перетворення у сфері виробництва та надання послуг, що потребують перегляду існуючих методів управління заборгованістю. На сьогодні обліковий процес дебіторської та кредиторської заборгованості є одним з найбільш складних і суперечливих сегментів обліку в Україні. Це пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Зазвичай суб'єкти господарювання на перший план висувають вирішення власних завдань, замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами. Недосконала платіжна культура вітчизняних підприємств часто призводить до того, що заборгованість стає не лише сумнівною, а й безнадійною. Це зумовлено дефіцитом грошових коштів і безпосередньо впливає на діяльність партнера. Щоб уникнути подібного стану, необхідно формувати ефективне управління заборгованістю та належним чином організувати облік.

Основним завданням кожного суб'єкта підприємницької діяльності є чітке розмежування та класифікація власної дебіторської заборгованості, постійний контроль за її станом та розробка комплексних заходів по оптимізації обсягів дебіторської заборгованості та скорочення кредиторської. Саме система контролю має велике значення, тому що без неї сума дебіторської заборгованості може перевищити допустимий рівень, що призведе до зниження грошового потоку, а сумнівні борги підприємства значно знизять рівень прибутку.

Для своєчасного погашення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємству доцільно розробити план заходів, шляхом визначення можливих варіантів стягнення дебіторської і погашення кредиторської заборгованості.

Важливим є не лише спосіб погашення заборгованості, а й пошук методичного підходу для ефективного управління нею, скорочення її обсягу та ризику непогашення.

Існуючу систему управління дебіторською заборгованістю умовно поділяють на дві узагальнені складові:

- кредитну політику, яка дозволяє максимально ефективно використовувати дебіторську заборгованість як інструмент збільшення рівня продаж;
- комплекс заходів, які спрямовані на зниження рівня ризику виникнення простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості.

Проаналізуємо ті методи управління дебіторською заборгованістю, які належать до широко використовуваних.

АВС-аналіз — метод економічного аналізу, який ґрунтується на принципі поділу всіх боржників на групи за питомою вагою того чи іншого показника [5]. Він передбачає поділ об'єктів аналізу на 3 групи: дебітори групи А найбільш важливі — ті 20%, на які припадають 80% дебіторської заборгованості та заслуговують підвищеного контролю, група В — дебітори середньої важли-

вості — ті, на які в сумі припадає 15% дебіторської заборгованості та вимагають уваги; група С — маловажливі дебітори — ті, на які припадає 5% усієї дебіторської заборгованості підприємства [3].

Таким чином, застосування ABC-аналізу дозволить здійснити сегментацію, яка дасть можливість використовувати певні методи впливу на боржників:

- фінансові санкції, передача в заставу майна і майнових прав, призупинення поставок;
- нагадування, з використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних поставальників, що загрожує боржнику втратою іміджу;
- претензійна робота, досудове переписування, подача позову в господарський суд;
- арешт майна боржника, вироблений органами державної виконавчої служби чи слідчими органами [3].

Аналіз структури дебіторської заборгованості за видами проводиться з метою виявлення групи клієнтів, які створюють для підприємства найбільший обсяг дебіторської заборгованості, визначення видів продукції або бізнес-напрямів, які найбільш обтяжливі боргами. Особлива увага приділяється сумнівній дебіторській заборгованості.

Оцінка реальної вартості та оборотності існуючої дебіторської заборгованості ґрунтується на використанні фінансових показників, серед яких виділимо такі: коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; період погашення дебіторської заборгованості; частка сумнівної дебіторської заборгованості; коефіцієнт сумнівної дебіторської заборгованості; резерв сумнівних боргів; коефіцієнт ліквідності.

Аналіз і контроль дебіторської заборгованості за термінами виникнення дозволяє оцінити ефективність та збалансованість кредитної політики підприємства, визначити групи клієнтів, у роботі з якими необхідно прикласти додаткові зусилля по поверненню боргів, дає базу для створення резерву по сумнівних боргах, дозволяє зробити прогноз надходження коштів.

Одним з основних моментів прогнозу є питання збалансованості дебіторської та кредиторської заборгованості, тому що фактичне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською спричинить залучення кредитних ресурсів підприємством, що також зменшить прибуток унаслідок необхідності виплат відсотків по кредитам.

Оцінка надходження коштів від дебіторів з врахуванням коефіцієнтів інкасації містить вихідні дані для прогнозу надходження коштів на рахунок підприємства. Коефіцієнти інкасації показують, яка частина реалізованої продукції буде оплачена покупцем у поточному періоді, яка в наступному.

Для запобігання ситуації непогашення клієнтом свого боргу потрібно встановлювати обмеження на суми заборгованості, понад які, рішення про подальше відвантаження приймає вже вище керівництво підприємства [6].

У багатьох країнах досить широкого використання набув метод реструктуризації дебіторської заборгованості. Застосування цього методу передбачає прискорене переведення дебіторської заборгованості в інші

форми оборотних активів підприємства: грошові кошти та короткострокові цінні папери. Сутність методу полягає в застосуванні прийомів факторингу, обліку векселів виданих клієнтові та форфейтингу. Проте на Україні застосування цих методів не набуло поширення, що пов'язано, передусім, з недостатнім рівнем розвитку інфраструктури фінансового ринку [4].

Умови кредитування є досить важливим чинником, який впливає на обсяги продажу. Вони полягають у встановленні, для окремих покупців: строків оплати, знижок за своєчасність оплати, строків дії знижок. До чинників, які впливають на вибір умов кредитування підприємством покупців, доцільно віднести такі: термін придатності продукції, платоспроможність покупців, бажані обсяги продажу, попит на продукцію, сезонність товару, особливості цінової політики, величина закупівельної партії, розширення ринків збуту.

Погашення дебіторської заборгованості передбачає такі етапи:

- створення реєстру боржників, що включає систематизацію, упорядкування дебіторів за сумою боргу, строками, фінансовим станом;
- планування щоденних заходів з боржниками: телефонні перемовини, листи, договори і т.д.;
- вибір дій, відносно погашення заборгованості, що може включати графіки погашення, аналіз балансів позичальників та іншої інформації стосовно господарсько-економічної діяльності;
- застосування альтернативних інструментів погашення боргу.

В економічній літературі зустрічається два способи визначення допустимого для підприємства обсягу дебіторської заборгованості:

- розрахунок необхідної суми оборотного капіталу, яка спрямовується на дебіторську заборгованість за день;
- розрахунок граничного розміру дебіторської заборгованості за рік.

Моніторинг складових дебіторської заборгованості та структурування її за термінами погашення забезпечать: контроль за поточним обсягом дебіторської заборгованості; відслідковування обсягів дебіторської заборгованості всіх покупців за термінами погашення; виявлення дебіторів із найбільшим обсягом простроченої заборгованості та розробку невідкладних заходів в управлінні дебіторською заборгованістю.

Підприємство для трансформування дебіторської заборгованості в грошові кошти може застосовувати такі форми рефінансування: факторинг, облік векселів, виданої покупцями продукції, форфейтинг.

Факторинг є порівняно новою і досить ефективною системою поліпшення ліквідності і зменшення фінансового ризику при організації між підприємницьких платежів. Ця форма прискорення платіжного обороту виникла на основі надання комерційного кредиту продавцями покупцям у вигляді відстрочення платежу за продані товари. Однак сучасний факторинг є не лише перевідступленням боргу, а досить складним фінансовим інструментом, який включає в себе одразу декілька по-

слуг: фінансування поставок товарів із відстроченням платежу, страхування ризиків, пов'язаних із постачанням товарів і відстроченням платежу, зокрема ризику недержання платежу від покупця в строк, і, нарешті, послугу управління дебіторською заборгованістю, що передбачає контроль за своєчасною оплатою поставок покупця, детальні й зручні звіти про стан дебіторської заборгованості постачальника, усі його поставки й платежі.

Під час розробки та впровадженні методів управління дебіторською заборгованістю пропонується виділити два об'єкти управління:

— дебіторська заборгованість потенційна, тобто — частину обігового капіталу підприємства авансовано в готову продукцію, щодо якої існує ймовірність перетворення в фінансовий актив;

— дебіторська заборгованість існуюча, яка входить до складу обігового капіталу підприємства та виступає його фінансовим активом [2].

Управління потенційною дебіторською заборгованістю повинно визначати, чи доцільно надавати відстрочку платежу, та, на яких умовах це вигідно здійснювати. Для досягнення поставленої мети можна рекомендувати застосування ABC-аналізу. Тобто, ми одержимо відповідь щодо необхідності надання, відстрочки платежу залежно від значущості та впливовості клієнта на торговий оборот компанії.

Проте необхідно врахувати можливі наслідки надання відстрочки платежу, тобто оцінити рівень ризику неповернення чи прострочення платежу. Для цього можна застосувати метод ранжування та розробки кредитного рейтингу клієнтів. Кредитний рейтинг клієнтів визначається рівнем ризику неповернення заборгованості. За основу ранжування клієнтів доцільно брати середньозважену оцінку показників, яка характеризує масштаб ділового співробітництва в минулому: загальний час роботи з покупцем; середньомісячний обсяг продажу; показник обіговості дебіторської заборгованості за даним покупцем; обсяги та строк простроченої дебіторської заборгованості. Враховується також кредитоспроможність покупця. Таким чином, залежно від кредитного рейтингу клієнти поділяються на групи: "першокласні позичальники" — кредитування яких не викликає сумніву; "позичальники другого класу" — кредитування яких потребує виваженого підходу; та "позичальники третього класу" — кредитування яких пов'язане з підвищеним ризиком [1].

На наступному етапі управління потенційною дебіторською заборгованістю доцільно застосовувати:

— метод запобігання виникнення ризику неплатежів, який включає такі прийоми: заохочення клієнтів до передплати; швидкої оплати шляхом надання знижок; нарахування штрафних санкцій за прострочену заборгованість з урахуванням пені, штрафу та неустойки.

— метод регулювання розміру ризику неплатежів розкривається через реалізацію наступних прийомів: встановлення кредитних лімітів; періодичний їх перегляд.

Контроль за додержанням клієнтами умов надання кредиту реалізується за допомогою методу інкасації

дебіторської заборгованості. В рамках цього методу доцільно використовувати такі прийоми: встановлення строків і форм попереднього та наступного нагадування клієнтам про дату оплати; можливість та умови продовження строку позики за наданим кредитом; умови порушення справи про банкрутство дебіторів.

Політика знижок є однією із складових політики інкасації дебіторської заборгованості і являє собою спеціально організовані дії по визначенню якості стимулюючих заходів, які мають на меті формувати економічну зацікавленість у швидкому погашенні дебіторської заборгованості, залучати до співпраці нових контрагентів, збільшувати обсяг реалізації товарів.

З метою зменшення фінансових втрат від виникнення безнадійної заборгованості на підприємстві необхідно створювати резерв сумнівних боргів. У міжнародній практиці застосовують два методи розрахунку суми безнадійних боргів:

— метод відсотка від нетто-реалізації передбачає розрахунок середнього рівня безнадійних боргів за декілька попередніх звітних періодів та розподіл його на звітний період.

— метод обліку рахунків по строкам оплати.

Крім того, в Україні передбачено такі методи нарахування резерву:

1-й метод — ґрунтується на аналізі платоспроможності окремих дебіторів;

2-й метод — ґрунтується на визначенні питомої вати безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції на умовах наступної оплати;

3-й метод — ґрунтується на класифікації дебіторської заборгованості [7].

Для підприємства важливо щоб, з одного боку, резерв не був занадто великий — тоді підприємство не зможе використати власні кошти у повному обсязі для поточної роботи, заморожує їх, а з іншого — замалий — тоді у підприємства не буде достатньо коштів для покриття збитків, виникає відповідний ризик. За таких умов доцільно розглянути підхід щодо оцінки величини сумнівних боргів з використанням вартісної оцінки ризику (далі, як Value-at-Risk або VaR).

Value-at-Risk — це максимально можливі сподівані втрати, які можуть мати місце протягом визначеного періоду часу з заданою ймовірністю. В нашому випадку під втратами будемо розуміти величину сумнівної дебіторської заборгованості. Сумнівна дебіторська заборгованість по сукупності угод дорівнює сумі сумнівних боргів за окремими угодами (Z_y). Випадкова величина Z_y є сумою дискретних випадкових величин і також є дискретною. Числовими характеристиками сумнівної заборгованості Z_y за припущення про незалежність розподілу сумнівних боргів по окремих угодах виступають: математичне сподівання сумнівної заборгованості по сукупності угод $M(Z_y)$; дисперсія сумнівної заборгованості по сукупності угод $D(Z_y)$; стандартне відхилення сумнівної заборгованості по сукупності угод Q_{Zy} .

Емпірична функція розподілу дозволяє кількісно оцінити ризик в ідеології Value-at-Risk як максимально можливі втрати з заданою довірчою ймовірністю. У нашому випадку — величину обсягів сумнівної дебіторської заборгованості. Тоді VaR можна розрахувати, зокрема, за формулою:

$$\text{VaR} = M(Z_y) + k Qz_y \quad (1),$$

де k — коефіцієнт, який залежить від вибраної довірчої ймовірності.

Застосування запропонованого підходу дозволить сприяти підвищенню ефективності процесу управління дебіторською заборгованістю, основним критерієм якості якого є в кінцевому підсумку зростання рентабельності капіталу [8].

Впровадження системи управління заборгованістю дасть можливість підприємству:

- отримувати всебічний аналіз про склад заборгованості, який приверне увагу керівництва до прискорення погашення заборгованості;

- контролювати стан заборгованості, отримувати своєчасні попередження про недостатнє надходження грошових коштів від дебіторів, проводити погашення кредиторської заборгованості в установлені строки;

- надавати інформацію керівникам відповідних підприємств про стан заборгованості для висновку про ступінь ризику й необхідність прийняття оперативних рішень та відповідних дій;

- формувати кредитну політику та ефективно використовувати ресурси;

- зменшити ймовірність зростання безнадійних боргів;

- посилити контроль фінансових надходжень;

- оперативно застосовувати методи реструктуризації заборгованості.

ВИСНОВКИ

Для того щоб ефективно управляти боргами підприємства, необхідно, передусім визначити їхню оптимальну структуру для кожного конкретного підприємства і у кожній конкретній ситуації. Доцільно скласти бюджет кредиторської заборгованості, розробити систему показників, що характеризують як кількісну, так і якісну оцінку стану та розвитку відносин із кредиторами компанії, і прийняти визначені значення таких показників за планові. Другим кроком у процесі оптимізації кредиторської заборгованості має стати аналіз відповідності фактичних показників їх граничному рівню, а також аналіз причин відхилень, що виникли. На третьому етапі, залежно від виявлених невідповідностей і причин їхнього виникнення, має бути розроблено, і здійснено комплекс практичних заходів щодо приведення структури боргів у відповідність до планових або оптимальних параметрів.

Управління дебіторською заборгованістю є складним, багатогранним процесом, який потребує постійного вдосконалення та адаптування до умов трансформаційної економіки. В умовах українського сьогодення використання методології VaR є ефективним та перспективним підходом для розширення можливостей системи управління дебіторською заборгованістю.

Отже, застосування вітчизняними підприємствами запропонованої у статті методики надасть можливість підвищити ефективність управління дебіторською та кредиторською заборгованістю і контроль їх збалансованості, що в результаті забезпечить достатність рівня ліквідності, платоспроможності, прибутковості

підприємств та позитивно вплине на їхній фінансовий стан.

Література:

1. Бланк І.А. Управління фінансовими ризиками / І.А. Бланк. — К. Ніка-Центр, — 2005. — 600 с.

2. Блакита Г.В. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю / Г.В. Блакита, О.Т. Бровко // Збірник наукових праць ВНАУ. — 2012. — № 3 (69). — С. 23—29.

3. Блащак Л.М. Шляхи до раціонального управління дебіторською заборгованістю / Л.М. Блащак // Науковий вісник "Львівської політехніки" — 2009. — № 1. — С. 157—159.

4. Гнеушева І. Вплив застосування методів рефінансування дебіторської заборгованості на фінансову стійкість підприємства / І. Гнеушева // Економічний аналіз. — 2011. — Вип. 8. — С. 82—85.

5. Курочкін Д.В. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства / Д.В. Курочкін // Сучасна економіка. — 2011 — № 1. — С. 107—112.

6. Марусяк Н.А. Дебіторська та кредиторська заборгованість як основні фінансові регулятори кругообігу оборотного капіталу підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 2. — С. 139—142.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 "Дебіторська заборгованість" затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

8. Струченкова Т.В. Использование методики VaR для оценки банковских рисков // Банковское дело. — 2000. — № 5. — С. 2—7.

References:

1. Blank, I.A. (2005), *Upravlinnia finansovymy ryzykamy* [Financial risk management], Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine.

2. Blakitya, H.V. and Brovko, O.T. (2012), "Topical issues of receivables management", *Zbirnyk naukovykh prats' VNAU*, vol. 3 (69), pp. 23—29.

3. Blaschak, L.M. (2009), "Ways to manage receivables rationally", *Naukovyj visnyk "L'vivs'koi politekhniki"*, vol. 1, pp. 157—159.

4. Hnieusheva, I. (2011), "Impact of applying the methods of refinancing receivables on the financial stability of the enterprise", *Ekonomichnyy analiz*, vol. 8, pp. 82—85.

5. Kurochkin, D.V. (2011), "Methods of assessing the financial stability of the enterprise", *Suchasna ekonomika*, vol. 1, pp. 107—112.

6. Marusiak, N.A. (2010), "Accounts receivable and payable as the main financial regulators of the enterprise's working capital cycle", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, vol. 2, pp. 139—142.

7. Ministry of Finance of Ukraine (1999), Order "Accounts receivable", available at: <http://www.rada.gov.ua> (Accessed 10 Dec 2019).

8. Struchenkova, T.V. (2000), "Using the VaR methodology for assessing bank risks", *Bankovskoe delo*, vol. 5, pp. 2—7.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2019 р.